

**ВІННИЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ МИХАЙЛА КОЦЮБІНСЬКОГО**

Природничо-географічний факультет
Кафедра географії

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему: **ВИКОРИСТАННЯ ЕКОЛОГІЧНИХ СТЕЖОК ДЛЯ ВИВЧЕННЯ
ГЕОГРАФІЇ У ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ**

Студентки II-го курсу групи МГТ
Освітньої програми «Середня освіта.
Географія. Краєзнавчо-туристична робота»
Спеціальності 014.07 Середня освіта
(Географія)
Галузі знань 01 Освіта / Педагогіка
Ступеня вищої освіти магістр
Варшавської Інни Яківни

Науковий керівник: Яцентюк Ю.В.
професор кафедри географії, професор,
доктор географічних наук

Розширена шкала _____

Кількість балів: _____

Оцінка: ECTS _____

Голова Екзаменаційної комісії

(підпис) (ініціали, прізвище)

Члени Екзаменаційної комісії

(підпис) (ініціали, прізвище)

(підпис) (ініціали, прізвище)

(ініціали, прізвище) (підпис)

Вінниця – 2024 рік

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ВИКОРИСТАННЯ ЕКОЛОГІЧНИХ СТЕЖОК У НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ	7
1.1. Історія виникнення, завдання та методика створення екологічних стежок.....	7
1.2. Типологія екологічних стежок і вимоги до них	10
1.3. Основні етапи створення екологічних стежок	13
1.4. Інструкція щодо проведення занять на екологічній стежці.....	15
Висновки до розділу 1.....	16
РОЗДІЛ 2. ВИВЧЕННЯ ГЕОГРАФІЇ НА ЕКОЛОГІЧНИХ СТЕЖКАХ.....	17
2.1. Екологічні стежки природного заповідника «Медобори».....	17
2.2. Екологічні стежки національного природного парку «Подільські товтри».....	24
2.2.1. Еколого-туристичний маршрут "Мандруємо золотими скарбами природи"	24
2.2.2. Еколого-туристична стежка «Давня Бакота».....	26
2.2.3. Еколого-пізнавальна стежка «Джерела Бакотської затоки».....	28
2.2.4. Еколого-пізнавальна стежка «Смотрицький каньйон».....	29
2.2.5. Еколого-навчальна стежка «Декоративні дерева міста Кам'янця- Подільського».....	31
2.2.6. Екотуристичний маршрут «Китайгородське відслонення».....	33
2.2.7. Екотуристичний маршрут «Товтрами Чемеровеччини»	35
2.2.8. Екологічна стежина «На гору Липінську».....	36
2.2.9. Екологічна стежина «Цілющі води Поділля».....	39
2.3. Екологічні стежки міста Вінниці.....	43
2.3.1. Екологічна стежина «П'ятничанська».....	43
2.3.2. Екологічна стежина «Сабарівська»	51
Висновки до розділу 2.....	57
ВИСНОВКИ	58

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....59

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гудзевич А.В., Гудзевич Л.С., Баюрко Н.В. Еколого-краєзнавчий практикум (на прикладі околиці м. Вінниця). Вінниця: Гіпаніс, 2002. 30 с.
2. Денисик Г.І., Яцентюк Ю.В., Барчук Ж.Г., Воловик В.М. Локальна екомережа міста Вінниця. Український географічний журнал. 2021. № 2 (114). С. 41-49.
3. Денисик Г.І., Яцентюк Ю. В. Вінниця та її околиці. Вінниця: «Тезис», 2008. 128 с.
4. Денисик Г. І., Яцентюк Ю. В., Воровка В. П., Воловик В. М. Біоцентри екологічної мережі міста Вінниці. Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, серія: Геологія. Географія. Екологія. 2021. №54. С. 267 - 277.
5. Денисик Г. І., Яцентюк Ю. В. Перлина Поділля – Вінниця. Краєзнавство, географія, туризм. К.: “Перше вересня”, 1999. № 8. С. 3.
6. Дідух Я.П., Єрмоленко В.М., Крижанівська О.Т. Екологічна стежина (методика, організація, характеристика модельної стежки «Лісники»). Київ: Фітосоціоцентр, 2000. 88 с
7. Екологічна стежка. Серія “Екологічна освіта та виховання”. Січень. 2005, №1. 31с.
8. Заповідне Поділля. За ред. Денисика Г.І., Любченка В.Є. Вінниця: ПП «Видавництво «Теза», 2000. 104 с.
9. Заповідні об'єкти Вінниччини. Вінниця: Велес, 2005. 102 с.
10. Коновалов В.С., Ячник О.Ф., Хрутьба В.О. Шкільний екологічний проект „Навчально-просвітницька екологічна стежка природи лісопарку ДВРЗ (м. Київ)”. Київ, 2000.
11. Лукаш О.В., Меркулов Ю.М., Гордієнко А.М. Рослинні смарагди Вороб'ївського. Путівник екологічного маршруту заповідного урочища „Вороб'ївське”. Чернігів, 2002.

12. Яцентюк Ю. В. Відновлювальні території екомережі Вінницької області. Екологія, неоекологія, охорона навколишнього середовища та збалансоване природокористування: мат. I Всеукр. наук. конф. студ., маг., асп. та молод. вч. Харків: Вид-во ХНУ ім. В.Н. Каразіна, 2012. С.126-128.
13. Яцентюк Ю. В. Ворона Є. І. Загрози біотичному та ландшафтному різноманіттю Вінницької області. Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Географія. 2012. Вип. 24. С.26–32.
14. Яцентюк Ю. В., Лендя К. С., Варшавська І. Я. Зелені насадження міста Вінниці та вивченні географії у шостому класі у закладах загальної середньої освіти. Освітні та наукові виміри природничих наук: Зб. мат. V Всеукраїнської заочної наукової конференції. Суми, 2024. С. 130-132.
15. Яцентюк Ю. В., Гаврищук Ю. І. Природно-заповідний фонд Поділля. Актуальні питання географічних, біологічних та хімічних наук: основні наукові проблеми та перспективи дослідження: Зб-к наук. праць. Вінниця, 2015. Вип.12 (17). С.62-64.
16. Яцентюк Ю. В. Геоекологія. Навчальний посібник. Вінниця: «Едельвейс», 2007. 396 с.
17. Яцентюк Ю. В., Григоренко Ю. М. Заповідні об'єкти міста Вінниці. Подільський регіон: виклики XXI століття (географічні аспекти): Мат. Всеукр. науково-практичної конференції. Тернопіль: Крок, 2017. С.150–156.
18. Яцентюк Ю.В., Губарева Я.В. Природно-заповідні об'єкти і території Вінниччини. Сучасні проблеми розвитку природничої географії України: Мат. Всеукр. науково-практичної інтернет-конференції (з міжнародною участю), м. Вінниця, 27-28 травня 2020 р. Вінниця, 2020. С.76-80.
19. Яцентюк Ю. В. Екокоридори Вінницької області. Екологія, неоекологія, охорона навколишнього середовища та збалансоване природокористування: Мат. II Міжнар. наук. конф. студентів, магістрантів, аспірантів та молодих вчених. Харків: Видавництво ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2013. С. 153–154.

20. Яцентюк Ю. В. Екомережа Вінницької області. Вінниця: ПП «ГД «Едельвейс», 2011. 128 с.
21. Яцентюк Ю. В. Екомережа як антропогенна парагенетична ландшафтна система (на прикладі Вінницької області). Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Географія. 2014. Вип. 26. С. 17–24.
22. Яцентюк Ю. В., Євсович А.М. Екологічні проблеми міста Вінниці. Materials of the XI International scientific and practical conference, “Cutting-edge science”, 2015. Volume 25. Ecology. Geography and geology. Construction and architecture. Sheffield. Science and education LTD. С.32-34.
23. Яцентюк Ю. В. Ландшафтно-технічна структура міста Вінниці. Актуальні питання географічних, хімічних, біологічних наук. Основні наукові проблеми та перспективи дослідження. Вінниця: Б.в., 2004. Вип. 6. С.11 – 13.
24. Яцентюк Ю.В. Ландшафтно-технічні системи міст центрального лісостепу України (на прикладі міста Вінниці): дис. ... канд. геогр. наук: 11.00.11. Київ, 2004. 237 с.
25. Яцентюк Ю. В. Ландшафтно-технічні системи міст центрального лісостепу України (на прикладі міста Вінниці) : автореф. дис. ... канд. геогр. наук : 11.00.11. Київ, 2004. 19 с.
26. Яцентюк Ю. В. Людина в міських ландшафтах (на прикладі м. Вінниці). Ландшафти і сучасність. Київ - Вінниця. Вінниця: Гіпаніс, 2000. С. 193 – 195.
27. Яцентюк Ю. В. Міські ландшафтно-технічні системи (на прикладі міста Вінниці) : монографія. Вінниця: ТОВ «НіланЛТД», 2015. 200 с.
28. Яцентюк Ю. В. Міські ландшафтно-технічні системи. Ландшафт як інтегруюча концепція ХХІ сторіччя. Київ: Б.в., 1999. С. 82 – 83.
29. Яцентюк Ю. В. Міські парадинамічні антропогенні ландшафтні системи. Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Екологія». 2018. Вип.18. С. 69–79.

30. Яцентюк Ю. В. Національні природні ядра екомережі Вінницької області. Український географічний журнал. 2011. №2. 48-52.
31. Яцентюк Ю. В. Оптимізація ландшафтно-технічних систем міста Вінниці. Ученые записки Таврического национального университета им. В.И. Вернадского. Серия “География”. Т. 16 (55). №1. 2003. С. 152 – 156.
32. Яцентюк Ю. В. Природа міста Вінниці. Вінниця: «Едельвейс і К», 2008. 128 с.
33. Яцентюк Ю.В. Роль навчальних екскурсій та практик у підготовці спеціалістів у галузі природничих наук Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Scientific and pedagogical internship "Pedagogical culture and professionalism of teachers of biology, ecology, geography, geology, chemistry and physics": internship proceedings, February 15 – March 26, 2021. Lublin: "Baltija Publishing". 2021. P.64-69.
34. Яцентюк Ю. В. Сучасна ландшафтно-технічна структура території міста Вінниці. Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія: «Екологія». 2021, вип. 24. С.8-19.
35. Яцентюк Ю. В., Сумм М.В. Сучасна структура ландшафтів міста Вінниці. Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету ім. М. Коцюбинського. Серія: Географія. Вінниця: Гіпаніс, 2001. Вип. 1. С. 73 – 81.
36. Яцентюк Ю. В. Сучасні ландшафти міста Вінниці: основні типи та структура. Географія і сучасність. Київ: Видавництво Національного педагогічного університету ім. М.П. Драгоманова, 2000. Вип. 3. С. 124 – 130.
37. Яцентюк Ю. В., Татаренко Н. Ю. Історико-географічні заповідні об’єкти Вінницької області. Актуальні питання географічних, біологічних та хімічних наук: основні наукові проблеми та перспективи дослідження: Збірник наукових праць ВДПУ. Вінниця, 2014. Вип. 11 (16). С. 7–9.

38. Яцентюк Ю.В. Парадинамічні зв'язки та екопроблеми міських ландшафтів Центрального лісостепу України. Регіональні екологічні проблеми. Київ: Обрії, 2002. С. 249 –251.
39. Яцентюк Ю. В. Перспективні історико-географічні заповідні об'єкти Вінниччини. Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 4. Географія і сучасність. 2014. Вип. 20 (32). С. 168–173.
40. Яцентюк Ю. В. Регіональна екомережа Вінницької області. Людина та довкілля. Проблеми неоекології. № 1-2, 2012. С. 77-85.
41. Яцентюк Ю. В. Регіональні парадинамічні антропогенні ландшафтні системи: автореф. дис. ... докт. геогр. наук: 11.00.11. Київ, 2019. 40 с.
42. Яцентюк Ю. В. Сполучні території екомережі Вінницької області. III-й Всеукраїнський з'їзд екологів з міжнародною участю. Т.1. Вінниця: ВНТУ, 2011. С.279-282.
43. Яцентюк Ю.В., Таневський В. О. Заповідні об'єкти Подільського регіону. Сучасні проблеми розвитку природничої географії України: Мат. Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції (з міжнародною участю), м. Вінниця, 27-28 травня 2020 р. Вінниця, 2020. С.80-83.
44. Яцентюк Ю. В., Татаренко Н. Ю. Природно-заповідний фонд Вінницької області. Географія та екологія: наука і освіта: Мат. V Всеукр. наук.-практ. конф. (з міжнародною участю). Умань: ВПЦ «Візаві», 2014. С. 365–368.
45. Яцентюк Ю. В. Характеристика типів міських селитебних ландшафтів України. Ученые записки Таврического национального университета им. В.И.Вернадского. Серия География. Т. 14 (53). №1. 2001. С. 150 – 154.
46. Яцентюк Ю. В., Ярова Д. В. Особливості екомережі Вінницької області. Актуальні проблеми сучасної науки та наукових досліджень: Зб. наук. праць. Вип. 2. Вінниця: ТОВ фірма «Планер», 2012. С. 289–293.